

beschutte plaatsen opzoeken om er in een lethargischen toestand den winter door te brengen en dan tegen April—Mei te ontwaken, mag deze wesp wel als 'n heel vroeger beschouwd worden.

Maar wie weet, hoe ze in haar winterslaap werd gestoord.

Kolenmijnfauna.

In Juli 1909 ben ik herhaaldelijk afgedaald in de Domaniale Mijn te Kerkrade om daarin naar insecten te zoeken.

Vliegen vond ik toen heel veel, n.l. *Sciara annulata* Mg. en *Phora rufipes* Mg. Ook trof ik er 'n paar kevers aan: *Corticaria fulva* en *Mycetæa hirta*, ja zelfs 'n *microvlinder* en 'n *sluipwesp*, benevens talrijke *spinnen*.

't Spreekt van zelf, dat deze beestjes er oorspronkelijk van boven in terecht waren gekomen.

Maar 't is ook zeker, dat o.a. de vliegen er zich geregeld in groot aantal voortplanten.

Op 31 Januari l.l. heb ik een bezoek gebracht aan de mijn Julia te Eijgelshoven, ± 350 m diep, om andermaal naar insecten te zoeken. De buit was bedroevend klein. 'k Zag er enkele muggen, die me ontsnapten en ving er één vlieg en een drietal kleine spinnen.

Heel veel had ik er ook niet verwacht. Immers de mijn is nog heel jong en één van de factoren, waardoor vroeger in oude mijnen nog al eens allerlei insecten belandden, ontbrak hier geheel.

In de Julia toch heeft er heelemaal geen transport door paarden plaats; paardenvoer, hooi, klaver, stroo, gaat hier dus niet naar beneden; paardenmest, vaak 'n ideale kweekgelegenheid voor insecten, is er niet.

Ook hygiënisch is de toestand in onze moderne mijnen heel anders dan 25 jaren geleden. Toen toch gebeurde 't heel vaak dat de mijnwerkers hun behoeften gingen doen in verlaten gangen. Zoo ontstonden daar dan kweekplaatsen van allerlei diptera.

Toch hoorde ik later, maar toen was ik bereids weer boven, dat de mijnwerkers in de Julia dikwijls last van vliegen en muggen hebben. Als ze hun boterhammen nuttigen, zoo werd me verteld, komen deze beestjes van alle kanten op hen af en gaan met dozijnen op 't brood zitten; ze zijn dan gemakkelijk te grijpen.

'n Andermaal zullen we trachten deze vangmethode in praktijk te brengen.

Vervolgens toont de Voorzitter namens Dokter de Wever enkele *Viscum* exemplaren en wel op *Kornoelje*, *Meidoorn* en *Mispel*.

De heer de Wever verzamelde dit materiaal van heesters, die ten doode waren opgeschreven, gedeeltelijk reeds waren omgekapt.

Van den heer F. Wackers-Kruyen kreeg de Voorzitter een termietenkoningin, in 1895 gevangen in den tuin van 't hospitaal van Simpanj (Soerabaja). In dien tijd werd voor 't vinden van een termietenkoningin een premie gegeven van f 25.— door 't Gouvernement.

De heer Caselli Jr. schenkt aan 't Museum een zeer fraaie collectie foto's van paddenstoelen, door hem genomen. De aanwezigen bewonderen deze

prachtige natuuroptnamen en de Voorzitter spreekt een hartelijk dankwoord tot den gever.

De heer Sonnevile toont een deel van 't geëraamte van een steenuiltje, waarbij geen staartwervels aanwezig zijn. Toen 't doodgefounden dier spr. in handen kwam, viel hem op 't ontbreken van alle staartpennen. Bij inwendig onderzoek bleek de bovengenoemde anatomische afwijking.

Vervolgens toont spr. een spoolworm uit een sperwer en deelt hij mede, dat te Echt een hop is geschoten.

De Voorzitter deelt mede, dat Dr. Beckers de volgende vergadering een lezing zal houden over zijn nieuwe resultaten bij de ontgravingen te Elseloo. Hij hoopt, dat velen deze zonder twijfel belangwekkende voordracht zullen bijwonen.

De Voorzitter sluit te kwart na 8 de geëanimeerde vergadering.

EENIGE Z.-LIMBURGSCH E PLANTNAMEN

door A. de Wever

Slechts weinig soorten dragen ook hier den officiëlen Latijnschen of Griekschen naam; dit zijn alle veel gekweekte sierplanten (*Begonia*, *Cineraria*, *Fuchsia*, *Geranium*, enz.), of nutplanten, die door de Romeinen in Midden-Europa zijn ingevoerd, al is de naam dan ook dikwijls iets gewijzigd.

De namen der wilde planten stammen hier 't meest van 't Duitsch, soms ook uit 't Fransch, Engelsch of Keltisch. Meestal heeft er verkorting, vervorming, weglating of samentrekking van letters of lettergrepen bij plaats; dikwijls metathesis van de letters l en r: in sommige streken wordt een i of j of een toonlooze e ingelascht, hetgeen alleen een verschil in uitspraak vormt, evenals 't weglaten van de h, waarmee een woord begint, en van de r vóór een l.

In veel gevallen is onze dialektische spraak niet in schrift juist weer te geven.

Er blijven nog steeds eenige namen over, waarvan de afleiding tot nu toe ontbreekt. Misschien willen onze taal-, geschied- en oudheidkundigen hierbij behulpzaam zijn.

pèèje, *pèèze*, *peetje*, *peerze* = perzik. Dit is direkt af te leiden van 't Grieksche *mèlè persicè*, waarvan 't Latijnsche *mala persica*.

Vroeger kweekte men hier een mooie, gele, geurige perzik als *merkaton* of *melketon*. Zoowel prof. Marzell (*Unsere Heilpflanzen* 1926) als prof. Ulrich (in *Is. Tierlinck-Album*. Leuven, 1931) leiden dit woord af van *mèlè cotonè* = *mala cotonae* = Kweeper. Wegens de gelijkenis van de genoemde variëteit van de Perzik, werd deze naam in Spanje ook op deze toegepast, en vandaar ook in Frankrijk: *myrle-cotons*; de Romeinen noemden deze *persica luteopulpa*, wegens 't gele vruchtvleesch.

applekou, *appeleku* = abrikoos. De Romeinen en Armeniërs onderscheidden deze als vroege perzik, *praecocia*, in 't Armeensch albarkuk, tegenover de late, onze gewone perzik; vandaar het Fransche *abricot*.

mooreboone = dikke boonen, wordt door sommigen afgeleid van fève des marais = moor, waarmee de, als veevoeder gekweekte kleiner vorm, peerdsboone, bedoeld wordt. Deze heet in Duitschland evenwel *Pferdebohne* in tegenstelling met *Grossbohne*; daarom vermoeden anderen dat 't woord afkomstig is van den wilden stamvorm *Vicia narbonensis*, die in Italië *fava nera*, in Duitschland *Schwarze Erbse* of *Mohrenerbse* en bij *Dodonaeus Swarte Boonkens* heet.

soekerei, zoekerei = *Cichorium*, heeft bijna in ieder land ongeveer dezen naam, welke reeds uit Egypte of Arabië moet stammen.

Evenzoo *serel*, *sarrel*, *sorrel* van surelle *Zuring* en *spinaalj*, *spinaal*, die van 't Arabische isfinag stamt.

Van 't Hoogduitsch stammen met verschillende vervorming:

orbele, *aolbere*, *molbere*, *wolbere*, *morbere*, van *Waldbeeren*, *Boschbes*.

wimere, *minere*, *mimle*, van *Weinbeeren*, *Aalbes* (*Adel-*, *Edelbessen*).

bromele van *Brombeeren*, *braambessen*.

moatruß, *moater* van *Mutterkraut*.

ragoe, *dragoe* = *Dragon*.

orbele, *urbele*, *elbere* van *Erdbeeren*.

konkernulle van *Cornelkirsche*, *Kornoelje*.

kroojschele, *kronsele*, *gronsele*, stamt van 't Fransche *grosseilles*, evenals *rozesjip* van *rosée d'Egypte* = *Reséda*.

Dikwijls noemt men inheemsche planten en ook wel eens gekweekte naar een voorwerp van dagelijksch gebruik.

Belle = *Fuchsia*.

Krutsden = *Spar*.

Zwarthout = *Vogelkers*.

Albederf = *Gele Gauzebloem*.

Molmoesekroet = *Euphorbia Lathyris*.

Tesjche = *Ratelaar*.

Kleeduvel = *Klaverraap*.

Toeteblaar = *Bereklauw* en *Engelwortel*.

Driedeure = *Berberis vulgaris*.

Wintergreun = *Klimop*.

Ieseik = *Wintereik*.

Dikke neut = *Walnoot*.

Köbbelneut = *Trosneut* = *Trommelneut* van 't Keltisch *kobbel* = dik; meestal zitten er maar 5—6 noten bij elkaar, zeer zelden 12—18 (1 boom te Geulle).

Dufkes = *Riddersporen*.

Blauwbloem = *Blauwe Korenbloem*.

Naar den bloeitijd:

Paaschbloem = *Narcissen*.

Katrienebloeme = *Herfstchrysanten*.

Voor de Meibloeisters gaat men specificeren omdat er dan zooveel soorten bloeien;

Meibloeme = *Seringen*.

Meizeutjes = *Madeliefjes*.

Meiklökskes = *Lelietjes van dalen*.

Meimarbele = *Morieljes*.

Daartegen hoort men hier nooit *Meidoren*, maar altijd *Hegge-* of *Hagedeur* of eenvoudig *Dèur*.

Omstreeks Pinksteren bloeit ook nog veel, zoodat hier de naam *Pinksterbloem* zoowel aan *Weidekers* en *Standelkruid* als aan *Ganzebloem* gegeven wordt.

't Komt meer voor, dat dezelfde naam op 2 verschillende soorten wordt toegepast. Onder *Stokrozen* verstaat men hier zoowel *Althaea rosea* als *Pioenen*; *Luujsch* zijn zoowel *Iris-* als *Carexsoorten*, ofschoon de eersten toch vaker *Lesjch* heeten; *Koekoeksbloem* is zoowel *Melandryum rubrum* als *Cardamine pratensis*. Sommige hebben twee volksnamen: *Genzenbloemen* noemt men hier zoowel *St. Jansbloeme* als *Pinksterbloeme*.

Taraxacum officinale verheugt zich zelfs in veel namen: *Zoermelk*, *Kettekroet*, *Peerdsbloeme*, *Lempkes* (de zaadstengels), *Pisbloeme*, *Molsla* (*Maastricht*).

Gewoonlijk zijn die verschillende namen in verschillende streken gangbaar:

Naar den Duitschen kant hoort men voor *Sambucus nigra* meestal *Heulender*, *Eulenter*, *Heulenthère*. In Midden- en Zuid-Duitschland ook 't meest *Holünder*. In 't midden en 't westen en zuiden van *Z.-Limburg* heet dit houtgewas meestal *Fleer*, *Fleier*, in *N. W. Duitschland* *Fledder*, *Flie-* *der*; misschien houdt dit verband met 't Engelsche *Elder*.

't Zelfde geldt ongeveer voor *Ginster* en *Brem* of *Brum* voor *Bezebrem*.

't Vlaamsche *Ginster* = *vonk*; *brem* komt van *primme*, *priem*. Hoogst zelden noemt men ze hier *Bessemekroet* (ook wel voor *Struikhei*).

Ulmaria palustris heet naar den Duitschen kant wel *Spirja*, overigens „*Theebloeme*, *Beenjethèe*”.

Soms heeft 't den schijn, alsof men den Latijnschen naam wil nabootsen, b.v. *Koumoel* voor *Colchicum*; dit zal evenwel betrekking hebben op 't bloeien zonder bladen; naar den Maaskant noemt men ze *Kaal madame*. De zaaddoos heet wel *Koekoek-ei*.

Rosboesjch = *Ononis spinosa*, wordt afgeleid van *resta bovis*, waarmee bedoeld wordt dat 't Stalkruid lastig is bij 't ploegen; in Zwitserland heet 't *Reveri bou*, in Frankrijk *arrête boeuf*, in Vlaanderen *bugram*; 't Latijnsche *Ononis* is van onbekende herkomst.

Doevekrop = *Duivekervel*, naar den vorm der bloem; ook wel *Doevekervel* naar den vorm van 't blad.

Sjchmèèle zijn alle slechte voedergrassen met langen halm, dus niet alleen de eigenlijke *Smeele* = *Aera-soorten*, *Schmiele*.

Flèere, *Fleire* = *Zomerviolier*, in tegenstelling met *Moerfleire* = *Muurbloem*. Ter onderscheiding van *Flèer* voor *Sambucus*, spreekt men hierbij de *F* als 'n *V* uit. *Vlèere*, *Vleiere*.

Junkerkjes = *Dianthus barbatus*, Duizend-schoon, is misschien een verbastering van *Junferkes*, omdat de bloemen zoo'n buitengewoon afwisselende teekening bezitten; ze werden vroeger veel in symmetrische boukettens gebruikt; 't kan ook in verband staan met *jonker*; in den Elzas noemt men *Dianthus caesus* (die nog in Zuid-België inheemsch is) *Junkerle*.

Dianthus plumarius en *D. caryophyllus* noemt men hier *Graffiote*, van giroflée, wegens den sterken kruidnagelgeur.

Dianthus plumarius ook wel *Flette*, wegens de lilarose bloemkleur.

't Latijnsche *Dianthus* beteekent godenbloem, tgeen ook op de bijzondere kleur en geur wijst.

Kepperkes, *Kappertjes* = Oost Indische Kers, vermoedelijk omdat de vruchten in vorm geur en smaak veel op echte Kappers (*Capparis spinosa*) gelijken.

Wachelder = Jeneverbes. De Duitschers leiden *Wachelder* af van 't oud Hoogduitsch *wachal* = frischgroen en ter = boom (in 't Engelsch three).

Dorren (Woordenlijst Valkenb. Plat 1929) leidt 't af van 't Keltische *vroica* = struikheide; hiervan ook den naam *Vrakelsberg*, bij *Ubagsberg* en bij *Stokkem-Wijlre*, waar veel hei groeide.

Belboom = Abeel van 't Keltisch *beljo* = boom; ook wel *Belwie* en *Witboom*; in sommige streken heeten de Populier soorten ook *Wie* (wilg) of *Poppelwie*.

Zaalwie = *Salix caprea*, aurita en cinerea; in Duitschland *Salweide* niet van de Saal maar van *Salix*. Dus een soort tautologisme of pleonasme, zooals men 't ook in *konkernul* en *eulderenteuldere* kan opvatten.

Sprokwie = *Salix fragilis*, en daar deze in Z.-Limburg niet echt voorkomt, *salix alba* × *fragilis*.

Kopwie = *Knotwilg*; de dunne takjes der Wilgen om leiboomen enz. aan te binden heeten *witsen*.

Lèèpelhout noemt men hier de *Eschdoornsoor-*

ten; omdat vroeger 't mooie witte hout voor potlepels gebruikt werd; niet voor meubels omdat 't gauw „wormstèèketig” wordt.

Kroapoot, *Kroaipoot* = *Ranunculus repens*. 't Limburgsche komt meer overeen met 't Fransche *Pied de Corbin* en 't Engelsch *Crowfort*, dan met 't Duitsche *Hahnenfuss* (wegens den vorm der bladen).

Alle andere *Ranunculus*soorten, zelfs *Dotterbloemen*, heeten hier *Boterbloeme*.

Reinva, *Reinvaart* = *Boerenwormkruid*. *Rein* = *Rain*, wegkant, grens tusschen akkers enz.; vaart van *Farn* wegens de gelijkenis met 'n varenblad.

Men noemt 't ook wel eens *Wormknup* en *Wejschkroet*, wegens 't gebruik in de *Kroetwejsche*.

Gawzegerf = *Duizendblad*. Hierin is ganze niet duidelijk; in Duitschland heet 't *Schafgärf* en *Hasegärf*, deze dieren schijnen 't graag te eten; garf, gerw, garwe, gerrow is zooveel als heelmiddel.

Kirkesjleutele, naar den Maaskant *Kirrekesleutele*, is zoowel *Primula elatior* als *P. officinalis*; in den Eifel en Mecklenburg heeten ze ook *Kerckeschlüssel*; *Himmelschlüssel* is oud-hoogduitsch. Tegenwoordig is de naam *Schlüsselblume* (overeenkomst der bloeiwijze met 'n bos sleutels).

Primula officinalis heet ook wel „*Viefwonderkroet*” wegens de oranje vlek op ieder kroonblad.

De gekweekte *Primula*'s in tuinen (*Pr. acaulis*) bastaarden noemt men hier *Engelsche Kirkesleutele* of ook wel *Primelkes*.

(Wordt vervolgd).

CONTRIBUTION A L'ÉTUDE DE LA FAUNE NÉPENTHICOLE

Art. III.

Un nouveau CAMPONOTUS de BORNEO, habitant les tiges creuses de *Nepenthes*, récolté par J. P. SCHUITEMAKER et décrit par A. STÄRCKE, den Dolder.

Camponotus (*Colobopsis*) *schmitzi* nov. sp.

Colobopsis à soldat distinct, avec intermédiaires entre le soldat et l'ouvrière.

♀ de a.l. — Très voisine de *ceylonicus* EMERY 1925 (= *Colobopsis testacea* BINGHAM 1903 nom. praeoccup.) S'en distingue par le clypéus, qui n'est pas caréné, mais porte au contraire un sillon médian étroit et fin dans sa moitié supérieure, et par les dimensions un peu plus grandes (*ceylonicus* ♀ 7 min.). De *ceylonicus*, on connaît seulement la ♀.

8 mm. Lisse et luisante à l'exception de la troncature et des régions adjacentes. Troncature presque deux fois plus large que longue, les côtés légèrement marginés dans leur moitié ventrale, arrondis dans la partie dorsale, bord mandibulaire à haute margine.

Tête en rectangle, ± 1½ × plus longue que large. Yeux grands, pôle antérieur une nuance derrière le milieu.

Mandibule armée de 5 dents, opaque, à micro-punctuation serrée, à punctuation assez serrée, avec quelques traces de rides près des dents.

Troncature opaque, à punctuation serrée très fine, à peine visible à 12 × et un outre avec la punctuation à points superficiels ombiliqués.

Région frontale avec ces deux punctuations, un peu moins serrées, plus luisante, la punctuation ombiliquée se perd avant l'ocelle médiane, l'autre devient beaucoup plus éparse. Joints subopaques avec punctuation comme la troncature, mais un peu plus éparse.

Le reste de la tête lisse et luisant, à points très épars. La troncature occupe les 5/6 de l'épistome; celui-là bordé antérieurement, lobe peu projeté en courbe largement tronquée. Arêtes frontales droites, très divergentes, antennes au tiers postérieur, sillon frontal superficiel.

Antenne courte comme celle du soldat, le scape dépasse le bord occipital d'une ou deux fois son diamètre distal, selon le point de vue.